

Kinnitatud direktori 01.09.2026 käskkirjaga nr 1-2/1

Kasti – Orgita Lasteaia ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. ÜLDSÄTTED.....	4
2. LASTEAIA ERIPÄRA.....	4
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS EESMÄRGID	6
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED	7
5. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED	9
6. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED, DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS.....	10
7. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED.....	11
7.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused.....	12
7.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused.....	13
8. KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADES.....	14
8.1. Valdkond Mina ja keskkond	15
8.2. Valdkond Keel ja kõne	16
8.3. Valdkond Matemaatika	17
8.4. Valdkond <i>Kunst</i>	18
8.5. Valdkond <i>Muusika</i>	19
8.6. Valdkond Liikumine	19
9. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	20
10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	21
LISA 1. KÜSIMUSTIKUD	22
Lisa 1.1. Küsimustik lasteaia teed alustava lapse vanemale	22
LISA 2. EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED ÜLDOSKUSTES	25
Tabel 2.1. Mänguoskuste eeldatavad tulemused vanuseti.....	25
Tabel 2.2. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse mängu-oskustes.....	26
Tabel 2.3. Tunnetus- ja õpioskuste eeldatavad tulemused vanuseti.....	27
Tabel 2.4. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse tunnetus- ja õpioskustes.....	29
Tabel 2.5. Sotsiaalsete oskuste eeldatavad tulemused vanuseti.....	30
Tabel 2.6. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse sotsiaalsetes oskustes.....	31
Tabel 2.7. Eneseregulatsiooni oskuste eeldatavad tulemused vanuseti	32
Tabel 2.8. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse eneseregulatsiooni oskustes	33

LISA 3. EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADES (3-6-aastastele lastele)	34
Tabel 3.1. Eeldatavad tulemused valdkonnas <i>Mina ja keskkond</i> vanuseti	34
Tabel 3.2. Eeldatavad tulemused valdkonnas <i>Keel ja kõne</i> vanuseti	38
Tabel 3.2.1. <i>Eesti keelt teise keelena</i> kõneleva lapse eeldatavad tulemused vanuseti	40
Tabel 3.3. Eeldatavad tulemused valdkonnas <i>Matemaatika</i> vanuseti	41
Tabel 3.4. Eeldatavad tulemused valdkonnas <i>Kunst</i> vanuseti	44
Tabel 3.5. Eeldatavad tulemused valdkonnas <i>Muusika</i> vanuseti	45
Tabel 3.6. Eeldatavad tulemused valdkonnas Liikumine vanuseti.....	47
LISA 4. LAPSE ARENGU JÄLGIMISE JA HINDAMISE DOKUMENTEERIMINE.....	49
Tabel 4.1. Üldoskuste vaatlusleht 1-3-aastastele lastele	49
Tabel 4.2. 3-aastase lapse arengu kirjaliku kokkuvõtte kaart	49
Tabel 4.3. Lapse arengukaart (eeldatavate tulemuste põhjal vanuseti).....	50
Tabel 4.4. Kirjalik kokkuvõte lapse arengust 4-6-aastasele lapsele	51
Tabel 4.5. Koolivalmiduskaart	52
Tabel 4.6. Individuaalne arenduskava.....	53
Tabel 4.7. Individuaalse arengu jälgimise kaart – IAJK.....	54

1. ÜLDSÄTTED

Kasti – Orgita Lasteaia (edaspidi lasteaed) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud Alushariduse riikliku õppekava alusel.

Lasteaed juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi seadustest, Eesti Vabariigi ja Märjamaa valla õigus- ja haldusaktidest ning lasteaia põhimäärusest.

Lasteaia õppekava on koostatud ja arendatud kogu lasteaia personali osalusel ning sellesse on kaasatud vanemad ja hoolekogu.

Lasteaia õppekava avalikustatakse lasteaia kodulehel.

2. LASTEAIA ERIPÄRA

- 1) Lasteaed on munitsipaallasteaed. Lasteaed on Märjamaa Vallavalitsuse (edaspidi ametiasutus) hallatav asutus.
- 2) Lasteaed asub Märjamaa vallas Orgital, aadress on Orgita küla, Märjamaa vald, 78313 Rapla maakond. Lasteaial on tegevuskoht Kasti külas aadressil Lasteaia, Kasti Küla, Märjamaa vald, 78221 Rapla maakond.
- 3) Lasteaia tegutsemise vorm on lasteaed, milles on lasteaia- ja lastehoiurühmad (kokku kuni kuus rühma). Vajadusel võib moodustada liitühmasid.
- 4) Õppetöö lasteaias toimub eesti keeles.
- 5) Lasteaial on kolm tegevussuunda, mis on üksteisega tihedas seoses ja kooskõlas lasteaia õppekavaga.

Lasteaia tegevussuunad on:

- **Terviseedendus**

Kasti-Orgita Lasteaed liitus 2025. aastal **Seikluste Laeka** tervist edendava programmiga. Seikluste Laegas "Sõpradega liikumise ja maitsete maailmas" laste tervisliku eluviisi kujundamise teaduspõhine sekkumine lasteaias, kuhu kaasatakse lapsevanemaid. Laiem eesmärk on laste tervisekäitumise kujundamine, tegutsedes järjepidevalt ja mõtestatult. Keskendutakse neljale põhiteemale: tervislik

toitumine, istumisaja vähendamine (liikumispausid istumistegevuse ajal), vee joomine janu korral ja piisav liikumine iga päev. Sekkumisprogramm Seikluste Laegas ("ToyBox") töötati välja Euroopa kümne riigi teadlaste ja praktikute koostöös. Eestis on programm kohandatud Tervise Arengu Instituudi, ekspertide ja praktikute koostöös, arvestades Eesti olusid.

Tervist edendava lasteaiana keskendumine laste füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise toetamisele ning haiguste ennetamisele. Loomes turvalise ja tervist toetava keskkonna nii lastele kui personalile ning arendame terviseteadlikkust ja -oskusi. Terviseedendus on lõimitud rühmade õppeaasta tegevuskavadesse ning õppe- ja kasvatustegevuses järgitakse põhimõtteid, mis toetavad koostööd, loovad lapse arenguks soodsa keskkonna ning kujundavad tervislikke eluviise.

- **Keskkonnaharidus**

Lasteaed peab oma tegevustes oluliseks keskkonda hoidvat lähenemist, mis on saatnud meid lasteaia alguspäevadest. Õuesõpe ehk keskkonnapedagoogika on parim lõimitud aktiivse õppimise meetod toetamaks loomulikus keskkonnas õppimist ja kogemuste saamist. Õuesõppe kaudu saame juurutada meie väärtust - looduslähedust.

Sihipärasem ja laiem vaade tegevustele sai alguses, kui lasteaed liitus 2023. aastal. Eco-Shool Global (edaspidi **Roheline kool**) programmiga. Sellest ajast on lasteaed tegevustes lähtunud programmi põhimõtetest ja eesmärkidest, koostanud analüüse, aruandeid ja planeerinud tegevusi. Programmi põhimõtted on seotud lasteaia õppekavaga.

Rohelise Kooli programm toob keskkonnahoidliku mõtteviisi õppeasutuse tegemistesse süsteemselt ja terviklikult, aidates lastel kujuneda jätkusuutlikult mõtleivateks keskkonnateadlikeks inimesteks. Kontaktidel looduskeskkonnaga on tugev mõju lapse arengule ja ümbritseva maailma mõistmisele. Loodusega kooskõlas olev laps on rõõmus, loov ja kehaliselt aktiivne. Loodus on loomulik osa meist ja meie igapäevaelust.

2025. aastal omistati meile ülemaailmselt tuntud keskkonnamärgis "Roheline lipp".

- **Väärtuskasvatus**

Lasteaed liitus väärtusarenduse suunaga läbi „**Kiusamisest vabaks!**“ programmi 2015. aastal. See on kiusamist ennetav haridusprogramm, mida kasutatakse turvalise ja kaasava keskkonna loomiseks ning sotsiaalsete oskuste õpetamiseks. Programmi kasutamisel areneb lastekollektiivis kiusamist ennetav käitumiskultuur: lapsed suhtuvad üksteisesse sallivalt, austavalt, hoolivad kaaslasest ja sekkuvad kiusamise korral, julgedes kaitsta kaaslast, kes seda ise ei suuda. Kiusamisest vaba programmi väärtused on tihedalt põimunud õppekasvatustööga.

„Kiusamisest vabaks!“ programmis juhendatakse neljast põhiväärtusest:

- sallivus – aktsepteerida lasterühma mitmekesisust;
- austus – suhtuda hoolivalt rühma kõigisse lastesse, erinevuste ja kommete austamine;
- hoolivus – huvi, osavõtlikkus ja abivalmidus kõigi laste vastu;

- julgus – jääda endale kindlaks, seada oma piirid, astuda välja nähes teisi lapsi piire rikkumas.

Lisaks rakendatakse **õuesõpet, Hea Alguse** metoodikat, juhendmaterjale „**Amanda ja maailm**“ – maailmahariduslike teemade käsitlemisel, **Vinks-Vonks** avastab ja seikleb – rahatarkuse õpetamisel jne. Kasti-Orgita Lasteaias sobivaima kasutatavate metoodikate ja juhendmaterjalide valikul lähtutakse laste huvidest, ealistest ja arengulistest vajadustest.

6) Lasteaial on missioon, visioon ja põhiväärtused.

MISSIOON – Õnneliku lapsepõlve loomine koostöös koduga.

VISIOON – Oleme tervist, ümbritsevat keskkonda ja individuaalsust väärtustav lasteaed.

Lasteaia MOTO on: „*Päikene olgu sul sõnades ja teos, südames ja peos!*“

Põhiväärtused on:

- **tervis** – väärtustame laste ja töötajate füüsilist ning vaimset tervist, kujundame tervislikke toitumis- ja liikumisharjumusi.
- **looduslähedus** – väärtustame loodushoidvat eluviisi, mis aitab lapsel mõista oma tegevusi ja nende tagajärgi.
- **hoolivus** – oleme heasoovlik, üksteist arvestav, mõistev ja toetav õpi- ja kasvukeskkond.
- **loovus** – peame oluliseks mängu, toetame ja julgustame last uurima, katsetama, oma arvamust avaldama.
- **koostöö** - kaasame lapsed ja nende pered, kogu lasteaia personali, hoolekogu ning muud huvigrupid.

7) Meie lasteaial on oma logo ja laul. Igal rühmal on nimi ja logo.

8) Lasteaial on oma koduleht <https://kastiorgita.ee/> ja

Facebook-i leht <https://www.facebook.com/people/Kasti-Orgita-Lasteaed/61574265146967/>

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS EESMÄRGID

Õppe –ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) õppe– ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.
- 2) üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lapse üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- 1) selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- 2) tagatakse igale lapsele eduelamus;
- 3) toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- 4) luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond;
- 5) väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- 6) lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis;
- 7) väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- 8) toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgatakse ja toetatakse last erinevates keelekasutusolukordades;
- 9) kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks.

Kõik töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimaks avaldumiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

- 1) Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lähtub lasteaed alushariduse riikliku õppekava alusel koostatud lasteaia õppekavast, kaasaegsetest meetoditest ning lähenemistest alushariduses.
- 2) Lasteaia direktor koostab koostöös õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatega lasteaia õppekava ja selle muudatused ning kinnitab need, olles ära kuulanud hoolekogu arvamuse.
- 3) Õppe- ja kasvatustegevus korraldatakse turvalises, eakohases, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas. Toetatakse laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus. Õppe- ja kasvatustöös teevad lasteaed ja lapse pere koostööd.
- 4) Tulenevalt lapse individuaalsest vajadusest tagatakse lapsele võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös.
- 5) Õppeaasta algab 1. septembrist ja kestab kuni 31. augustini.
Aktiivne õppetöö toimub 15. septembrist 15. maini, september on planeeritud laste kollektiivis kohanemiseks ja suvekuud aasta jooksul omandatud teadmiste kinnistamiseks. Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine, põhirõhk on mängulistel ning laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel.
- 6) Lasteaia aastaringse või hooajalise tegutsemise ning lahtioleku aja otsustab vallavalitsus.

- 7) Lasteaed kannab Eesti Hariduse Infosüsteemi alushariduse riikliku õppekava läbinud lapse koolivalmiduskaardi.
- 8) Rühmas arvestatakse õppekasvatustegevuste läbiviimisel lasteaia päevakavaga. Lasteaia päevakava on paindlik ja rühmade päevakavasid korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele ja vajadustele õpetajate poolt ning kinnitatakse direktori käskkirjaga õppeaasta alguses.
- 9) Õppe- ja kasvatustegevus toimub läbi igapäevatoimingute, laste mängu ning kavandatud ja spontaanselt tekkivate tegevuste. Lastel võimaldatakse tegutseda nii suurte ja väikeste gruppides kui ka individuaalselt.
- 10) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja käsitletava teemasisu valikul lähtutakse lapsest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- 11) Õppetöö planeerimine igaks õppeaastaks toimub järgmiste sammudena:
 - lasteaia õppeaasta prioriteedid;
 - lasteaia õppeaasta eesmärgid;
 - lasteaia õppeaasta üldtööplaani poolaastate kaupa;
 - rühma õppeaasta eesmärgid.

Lasteaia õppeaasta üldteema, -tööplaani, eesmärgid ning rühmade eesmärgid kinnitatakse õppeaasta alguses (hiljemalt 15. septembriks).

- 12) Rühma õppe- ja kasvatustöö kavandamine lähtub eelnevast ja see toimub Eesti Lasteaedade Internetipõhises Infosüsteemis ELIIS. ELIIS-i täidavad kõik õpetajad vastavalt korrale „Eesti Lasteaedade Internetipõhise Infosüsteemi (ELIIS) täitmise kord Kasti – Orgita Lasteaia“
- 13) Digitaalses päevikus kajastuvad õppekasvatustöö eesmärgid, rühma nädala-, kuu-, projekti- või aastaplaani(id), pedagoogide poolt planeeritud ja läbiviidud tegevused, tegevuste analüüs, individuaalne töö lastega, lapse arengu hindamine ning koostöö lastevanematega.
- 14) Rühma nädala-, kuu- või projektiplaani esitatakse üldoskuste ja õppetegevusvaldkondade eeldatavad arengutulemused ning tegevused, mis toetavad eeldatavate tulemuste saavutamist. Rühmapäevikus ja plaanides kajastuvad õppetegevusvaldkonnad, õuesõpe, mäng (liikumismäng, õppemäng, loovmäng, dramatiseering jm), erinevate meetodite kasutamine (Kiusamisest vaba lasteaed, Seikluste Laegas, keskkonnahoid, digiõpe jne).
- 15) Lasteaia ürituste plaan koostatakse poolaastate kaupa, koostöös kõikide lasteaia töötajatega, kaasatakse ka lapsi ja lapsevanemaid, hoolekogu. Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, traditsioonilistest üritustest, rahvuslikest ja rahvusvahelistest tähtpäevadest ning laste ja perede huvidest jne.
- 16) Nädala-, kuu-, projekti- või aastaplaani kinnitab õppejuht, liitumistaotlused direktor/õppejuht.
- 17) Rühma nädala- vm plaanid, ürituste kava, lapse kaardid jm info on nähtavad lapsevanemale ELIIS-i keskkonnas.

5. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib.

Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ning aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.

Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel arvestatakse lapse füüsilise, kognitiivse, emotsionaalse ning sotsiaalse arengu ja võimetega, tema kultuurilise ja keelelise taustaga, huvide ja vajadustega.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, tal võimaldatakse teha valikuid ning julgustatakse tehtut analüüsima. Väärtustatakse lapse loovust, omaalgatust ja ettevõtlikkust. Lapsega tegelevate täiskasvanute ülesanne on olla lapse arengu suunaja, toetaja ja juhendaja ning kujundada lapse arengut toetav keskkond.

Tegevusi viiakse läbi lasteaia siseruumides, õuealal ja ka väljaspool lasteaeda. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning õpetajate või muu personali kaasamist.

Lapsed viibivad väljas iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest 1-2 korda päevas.

Pooleteise kuni kolmeaastastele lastele võimaldatakse vähemalt üks kord päevas uneaega ning vanematele lastele on tagatud päevas vähemalt üks tund puhkeaega valikuvõimalustega une ja muu vaiksuse vahel.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- 1) lähtutakse lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lasteaia tavadest;
- 2) luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivaldavaba õhkkond;
- 3) suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema;
- 4) väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust;
- 5) tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks;
- 6) kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning kõikidele lastele tagatakse võrdsed võimalused;
- 7) kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks;
- 8) tehakse koostööd vanematega.

Füüsilise keskkonna kujundamisel:

- 1) tagatakse turvalisus;
- 2) tehakse õppeprotsess nähtavaks;
- 3) tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ja mitmekesisus;

- 4) luuakse võimalusel füüsiline keskkond, mis on lihtsasti ümberkohaldatav, paindlik ning aktiivset liikumist võimaldav liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ja pakub võimalusi omaette olemiseks;
- 5) luuakse võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks ruumides ja õues.

6. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED, DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS

Hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatusprotsessist. See aitab mõista lapse eripära, selgitada välja vajalikku toevajadust, toetada lapse arengut ja positiivset enesehinnangut, kavandada õppe- ja kasvatustegevusi. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad lapsehoidjad ja õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes. Hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Hoiurühmas on hindamise aluseks lapse arengu eeldatavad tulemused üldoskustes. Hindamise eesmärgiks on saada terviklik ülevaade lapse arengu tugevatest ja arendamist vajavatest valdkondadest, selgitada välja lähim arengutsoon, avalduv probleem ja selle mõju lapse toimetulekule/arengule.

Lapse arengu hindamise ja jälgimise dokumendid/ kaardid on ELIIS-is.

Lapse arengu jälgimise ja hindamise dokumenteerimine:

- **Küsimustikud** – taustainfo kogumine lasteaeda tuleva lapse ja pere kohta (vt Lisa 1), arenguestluse läbiviimiseks jne. Arenguestlustel kasutatava küsimustiku koostab rühma õpetaja vastavalt lapse vanusele, vajadustele jm.
- **Arengutabel** – ELIIS-is olev arengutabel täidetakse **oktoober-november** iga lapse kohta. Arengutabelis kajastuvad lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes (-3-aastased) ja üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades (3-4-, 4-5-, 5-6-ja 6-7-aastased lapsed). Lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades on kajastuvad Kasti-Orgita Lasteaia õppekava 7. ja 8. peatükis ning Lisa 2.
- **Kirjalik kokkuvõte lapse arengust** – koostatakse vähemalt üks kord õppeaastas – **kevadeks** iga lapse kohta. Koolieelikutel on selleks koolivalmiduskaart.

Õpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lasteaias ning kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. Lapse arengu hindamisel ja toetamisel lähtutakse alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud põhimõtetest.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

- **Lapse individuaalne arengu jälgimise kaart (IAJK)**

IAJK avatakse neile lastele, kellel ilmneb vajadus saada tuge, sh üldist tuge vajav laps. Kui lapsel ilmneb vajadus saada tuge, teavitab lasteaed sellest vanemat ja korraldab lapse pedagoogilis-

psühholoogilise hindamise. Samuti lapsele, kellel on kohanemiskursus või tekib mahajäämus, pakub lasteaed üldist tuge, st õpetaja individuaalset juhendamist, tugispetsialisti teenust ja individuaalset õpet.

Lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile kantakse info lapse toe vajaduse väljaselgitamiseks läbiviidud hindamiste, rakendatud tugimeetmete ja nende tulemuslikkuse kohta ning seatakse arengueesmärgid toetamist vajavates valdkondades.

- **Lapse individuaalne arenduskava (IAK)**

Kui lasteaia tagatud üldine tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb tugiteenuste koordineerija (TUKO) vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud toe või eritoe rakendamise vajaduse välja selgitamiseks. Sellisel juhul koostatakse lapsele IAK

- **Koolivalmiduskaart** – koostatakse kõigile lastele, kes lähevad lasteaiast kooli.

Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused. Lasteaed on kohustatud sisestama kaardi andmed EHIS-esse.

Vanematele tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Vajadusel viiakse lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi **arenguveustus**, kus:

- antakse vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- lepitakse kokku mõlema osapoolle edasises tegevused lapse arengu toetamiseks.

Arenguveustuse tulemused dokumenteeritakse.

7. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Omandatud üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

Üldoskused on:

- **mänguoskused**

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab olemasolevaid/ uusi oskusi, õpib suhtlema ja tegema koostööd ning väljendama enda soove ja tundeid sobilikul viisil.

- **tunnetus- ja õpioskused**

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, mälu, tähelepanu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada.

- **sotsiaalsed oskused**

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslast, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

- **eneseregulatsiooni oskused**

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, märgata erinevaid seoseid ja leida lahendusi.

7.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse kõik arengutulemused üldoskuste põhiselt.

Mänguoskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jälgendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub kaaslaste mängu heatahtlikult;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Tunnetus- ja õpioskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vastavalt oma arengutasemele;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Sotsiaalsed oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistevõttes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Eneseregulatsiooni oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

7.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) suudab mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- 4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- 5) algatab mängu ja arendab mängude sisu;
- 6) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 7) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 8) järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 9) tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

Tunnetus- ja õpioskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;

- 3) suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- 4) esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- 5) oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- 6) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 7) kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- 8) kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

Sotsiaalsed oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**

- 1) tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- 2) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 3) oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- 4) teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- 5) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 6) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 7) osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- 8) suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Eneseregulatsiooni oskused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- 2) kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- 3) suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 5) oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud eakohased tööharjumused.

8. KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADES

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse erinevaid valdkondi.

Õppekasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused esitatakse kuues valdkonnas:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;

- 3) matemaatika;
- 4) kunst;
- 5) muusika;
- 6) liikumine.

8.1. Valdkond Mina ja keskkond

Valdkond *Mina ja keskkond* kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva maailma tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat maailma mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis- ning digikeskkonna erinevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- 7) oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- 10) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- 11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- 12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 14) oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine;
- 15) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadeast;
- 16) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- 17) oskab liikluses ohutult käituda;
- 18) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;

- 19) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 20) oskab selgitada raha otstarvet;
- 21) teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ning eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid;
- 22) oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 23) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

8.2. Valdkond Keel ja kõne

Valdkond *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata, keelt aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ning igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keelevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustratsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- 2) oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 3) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 4) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 5) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 6) oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid;
- 7) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 8) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 9) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 10) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:**

- 1) mõistab tuttavalt teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu, keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- 7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- 8) oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

8.3. Vald kond Matemaatika

Vald kond *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korraldama ja kujundama;
- 2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- 3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem*, *võrdselt*;
- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , −, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- 6) oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);

- 7) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 8) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- 9) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- 10) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua;
- 11) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem*;
- 12) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- 13) oskab nimetada oma sünnikuud ja –päeva;
- 14) oskab määrata kellaaega täistundides;
- 15) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes- all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

8.4. Valdkond *Kunst*

Kunsti valdkonna **sisu** on:

- objekti või nähtuse vaatlemine: märgata vaadeldavas objektis ja nähtuses olulisi tunnuseid, detaile ja midagi uut;
- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Kunsti valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nende vahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- 5) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- 6) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;

- 7) vaatlleb kunstiteoseid ja oskab vestelda;
- 8) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 9) loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

8.5. Valdkond *Muusika*

Valdkonna *Muusika* sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi;
- 4) oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- 5) oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- 6) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

8.6. Valdkond *Liikumine*

Valdkonna *Liikumine* sisu on:

- liikumisalased üldteadmised;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Valdkond *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu;

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- 1) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 2) oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 3) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 4) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 5) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 6) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud;
- 7) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid;
- 10) oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- 11) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, lindid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne).

9. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- 1) Lasteaia töötajad teevad koostööd lapse arengu ja tervise toetamiseks. Koostöö põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel, probleemide ja erimeelsuste lahendamisel seatakse esiplaanile lapse huvid.
- 2) Õpetaja, lapsehoidja ning lapsevanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning lapsevanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.
- 3) Vanemaid kaasatakse võimalusel õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisse ja läbiviimisesse.
- 4) Õpetaja ja lapsehoidja koostöös TUKO-ga, loovad vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

- 5) Vanem saab lasteaiaiga seotud infot Märjamaa valla ja lasteaia kodu- ja Facebooki lehelt, ELIIS-keskkonnast, lasteaia/ rühma infotahvilt, e-posti, telefoni või vahetu suhtlemise teel kas rühma õpetaja või direktoriga.
- 6) Rühma lastevanemate koosolekud toimuvad vähemalt üks kord õppeaastas.

Vanemal on õigus:

- 1) saada lasteaialt tuge lapse arengu ning tema alushariduse omandamise toetamisel;
- 2) saada lasteaialt teavet õppe- ja kasvatustegevuse korralduse kohta;
- 3) osaleda lasteaia hoolekogu töös;
- 4) teha lasteaiale ettepanekuid õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks.

Vanemal on kohustus:

- 1) esitada lasteaiale oma kontaktandmed ning teatada nende muutumisest;
- 2) teha lasteaiaiga koostööd lapse arengu toetamiseks ning lapsele tugiteenuste võimaldamiseks;
- 3) pöörduda lasteaia ettepanekul koolivälise nõustamismeeskonna poole;
- 4) tagada lapse arenguks ja alushariduse omandamiseks soodsad tingimused ja katta sellega kaasnev kulu;
- 5) teavitada kirjalikult lasteaia direktorit lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel kohandatakse võimaluste piires lapse päevakava, õpi- ja kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevust;
- 6) teha lasteaiaiga koostööd alusharidusseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimustel ja korras;
- 7) Info ja abi saamiseks või ettepanekute tegemiseks võib vanem pöörduda rühma õpetaja, lasteaia direktori, hoolekogu või pidaja poole.

10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õppekava on avatud dokument, töö selle täiendamise ja uuendamisega on pidev ja järjekindel protsess.

Õppekava arendamisse on kaasatud kogu õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad ja vanemad, kes saavad teha ettepanekuid õppekava muutmiseks ja täiendamiseks.

Lasteaia õppekava kinnitab direktor, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Sisehindamise käigus jälgitakse ja analüüsitakse õppekava täitmist.

LISA 1. KÜSIMUSTIKUD

Lisa 1.1. Küsimustik lasteaia teed alustava lapse vanemale

TERE TULEMAST LASTEAEDA!

Lp lapsevanem!

Te usaldate lapse meie hoole alla. Püüame koos tundma õppida tema kombeid ja harjumusi. Teie vastused on konfidentsiaalsed ja ei ole kättesaadavad kolmandatele isikutele.

Isiklikud andmed

Lapse nimi:	
Sünniaeg:	
Kodune keel:	
Ema nimi ja telefon:	
Isa nimi ja telefon:	
Lapse sõbrad, lähedased ja koduloomad	

Söömine

Kas sööb ise või vajab abi	
Allergia mõnele toiduainele	
Söögiisu	
Lemmikroad	
Mida ei söö üldse	

Magamine

Mis kell on laps harjunud õhtul magama minema	
Öise une kestvus, uni on rahulik/rahutu	
Kas magab päeval ja mis kell	

Harjumused magamaminekul (lutt, unejutt, kaisukas vm)	
--	--

Pesemine, puhtus

Kas peseb ja kuivatab ise käsi	
Kas saab ise WC-s hakkama või vajab abi	
Kas on nõus istuma WC potil või väiksel potil	
Kas peaks seoses puhtuse pidamisega midagi tähele panema	

Riietumine

Kas laps oskab ise riietuda	
Millist abi vajab riietumisel	
Riietumisharjumused (külmakartlik, higistamine vm)	

Mäng

Kellega laps meelsasti mängib	
Millised on lemmikmängud ja mänguasjad	

Lapse areng

Kas laps saab kõnest aru	
Kuidas suhtub teistesse lastesse	
Kas on probleeme füüsilises arengus	
Kas laps on liikuv või rahulik	

Varasemad kogemused väljaspool kodu

Kas laps on ilma vanemateta kodust eemal olnud	
--	--

Varasemad hoidmise kogemused (lastehoid, vanavanemad vm)	
--	--

Tervislik seisund

Kas laps jääb kergesti haigeks	
Kas on kroonilisi haigusi või allergiat, mida peaks teadma	

Lasteaeda toomine ja viimine

Mis kell tavaliselt laps lasteaeda tuuakse ja lasteaiast viiakse	
Kes tavaliselt toob ja viib lapse	

Veel mõned küsimused paremaks koostööks

Millistes olukordades vajab laps tuge ja julgustamist	
Milliste asjade või nähtuste vastu tunneb laps huvi	
Kuidas laps käitub temale ebameeldivates olukordades, kas tal on mingeid hirme	
Milliseid hirme tunnete või ohte näete kaasnemas lapse lasteaeda panekuga	
Millega võiks teie pere kaasa lüüa lasteaia elu huvitavamaks muutmisel	

Täname

Meeldivat koostööd!

Lapsevanema allkiri ja kuupäev:

LISA 2. EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED ÜLDOSKUSTES

Tabel 2.1. Mänguoskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3–4	4–5	5–6
Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel	Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule	Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule
Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe)	Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jälgendab lihtsaid tegevusi	Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.
Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt	Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi	Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid
Soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge	Algatab lihtsamaid mänge (nt „teeme kooki”)	Algatab mänge ja toob neisse uusi ideid
Algatab lihtsaid mänge (nt autosõit)	Algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mänge	Mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu
Mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel	Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni	Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele
Mängib mänge ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel	Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada	Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida
Osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda	Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga	Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt
Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel	Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama,	Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning

	võib selleks vajada täiskasvanu tuge	mõistab, et mängus on võimalik veel proovida
--	--------------------------------------	--

**Tabel 2.2. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse mängu-
oskustes**

Oodatav käitumine/ mängu ilming	Vanus
Avastab mänguasju, katsetab nende omadusi	1–1,5 a
Kordab tegevusi (raputab, veeretab, viskab, topib)	1–2 a
Kasutab mänguasju sihipäraselt (nt paneb kuubiku karpi, keerab autot)	1–2 a
Katsetab põhjuse-tagajärje seoseid (nt vajutab nuppu → heli)	1,5–3 a
Imitatsioon („helistab”, sööb tühjalt lusikalt)	1,5–2,5 a
Lihtsad rollimängud (toidab nukku, sõidutab autot, mängib kodu)	2–3 a
Kasutab esemeid asendusena (nt klots → telefon)	2–3 a
Mängib oma mängu teiste lastega samas ruumis	1,5–2,5 a
Jälgib teisi lapsi ja imiteerib nende mängu	2–3 a
Algatab mängu koos kaaslasega	~3 a
Jagab mänguasju mängukaaslasega mängusituatsioonis	~3 a
Reageerib mängureeglitele ja proovib sobitada teise lapse mänguga	~3 a
Keskendub valitud tegevusele vähemalt 3–5 min järjest	2,5–3 a
Oskab jääda ühe mängu juurde ja seda edasi arendada	2,5–3 a

Tabel 2.3. Tunnetus- ja õpioskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3-4	4-5	5-6
Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist	Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule
Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel	Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele	Reageerib sobivalt täiskasvanu juhiste ja osaleb lühikeses arutelus
Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhust (nt „Palun pese käed”)	Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed”), vajadusel täiskasvanu toel	Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile”)
Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi	Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi”) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?”) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel	Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...” ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb)
Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid)	Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid)	Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks)
Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on	Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-	Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning

seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“)	tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“)	nähtuses põhjus-tagajärg seoseid
Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“)
Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib)	Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid)	Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele

Tabel 2.4. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse tunnetus- ja õpioskustes

Oodatav käitumine/ mängu ilming	Vanus
Uurib uusi esemeid, tegevusi ja keskkonda	1–2 a
Proovib asju erineval moel (nt katsetab, keerab, kombib, avab)	1,5–3 a
Proovib iseseisvalt lahendust leida (nt ei ulatu – otsib tooli)	2–3 a
Oskab jälgida põhjuse-tagajärje seoseid	2,5–3 a
Matkib täiskasvanu tegevust (nt koristamine, toidu tegemine)	1,5–2,5 a
Kasutab jäljendatut iseseisvalt hiljem mängus või igapäevaelus	2–3 a
Mäletab tuttavaid esemeid, inimesi ja tegevusi	1–2 a
Tunneb ära igapäevased tegevusjärjestused (nt söömine, magamine)	2–3 a
Keskendub tegevusele lühiajaliselt	1,5–3 a
Sorteerib esemeid värvi järgi	2a
Kordab tegevust, kuni saavutab tulemuse (nt paneb klotsi õigesse auku)	2–3 a
Tunneb ära sarnasused erinevate esemete vahel (nt kõik pallid on ümmargused)	2,5–3 a

Tabel 2.5. Sotsiaalsete oskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3–4	4–5	5–6
Suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega	Alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest	Vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid
Märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus)	Märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata	Arvestab teiste tunnetega grupitegevustes
Jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel	Teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi	Töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast
Mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil	Tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi	Teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama
Järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel	Tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel	Järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid
Märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv)	Teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed	Räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil
Avaldab eelistust kahe valiku vahel	Pakub ideid tegevuste osas	Arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega
Proovib uut tegevust täiskasvanu toel.	Tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel	Püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi

Tabel 2.6. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse sotsiaalsetes oskustes

Oodatav käitumine/ mängu ilming	Vanus
Otsib täiskasvanu tuge, lohutust	1–2 a
Järgib lihtsat juhust („tule siia“, „too pall“)	1,5–3 a
Huvitub kaaslastest, jälgib neid	1–2 a
Mängib paralleelselt teiste lastega	2–3 a
Algatab kontakti eakaaslasega (pakub mänguasja, suhtleb)	2,5–3 a
Näitab esimesi jagamiskatseid	2–3 a
Oskab aeg-ajalt oodata järjekorras / oma korda	2,5–3 a
Reageerib teiste laste nutule või kurbusele	1,5–2,5 a
Püüab lohutada teist last (toob eseme, silitab, räägib)	2–3 a
Otsib täiskasvanu abi konflikti korral	1,5–2,5 a
Püüab iseseisvalt konflikti lahendada (nt „ei“, eemaldumine)	2,5–3 a
Kasutab žeste ja üksiksõnu suhtlemiseks	1–2 a
Kasutab lihtsaid fraase teistega suhtlemisel	2–3 a

Tabel 2.7. Eneseregulatsiooni oskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3–4	4–5	5–6
Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt kallistamine, nutt,)	Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb)	Suudab emotsioone kirjeldada (mis teeb õnnelikuks, kurvaks) ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm)
Osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes	Algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel	Kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi
Järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele	Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist	Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel
Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida	Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte	Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lahtuda kokkulepitud reeglitest
Osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes	Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi	Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi
Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine jm)	On omandanud esimesed eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge	Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemeheks kasutamine)

Tabel 2.8. Oodatavad käitumised/ mänguilmingud 1–3-aastase lapse eneseregulatsiooni oskustes

Oodatav käitumine/ mängu ilming	Vanus
Rahuneb täiskasvanu toel	1–2 a
Oskab lihtsate vahenditega end rahustada (nt kaisukas, eemaldumine)	2–3 a
Oskab nimetada lihtsaid tundeid („kurb“, „vihane“)	2,5–3 a
Reageerib keelule („ei tohi“)	1–2 a
Oskab oodata oma korda (nt lauas, mängusituatsioonis)	2–3 a
Suudab katkestada tegevuse täiskasvanu juhendamisel	2–3 a
Järgib igapäevaseid rutiine	2–3 a
Suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada	2–3 a
Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale	1,5–3 a
Saab iseseisvalt hakkama lihtsamate riiete ära võtmisega	1,5–2 a
Paneb iseseisvalt selga lihtsamad riietusesemed	2–3 a
Sööb iseseisvalt lusikaga ja joob tassist	1,5–2 a
Teab, mis on pissipott ja kasutab seda juhendamisel	1,5–2 a
Käib iseseisvalt WC-s	2–3 a

LISA 3. EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADES (3-6-aastastele lastele)

Tabel 3.1. Eeldatavad tulemused valdkonnas *Mina ja keskkond* vanuseti

Alavaldkond	3-4	4-5	5-6
Mina	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada)	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega
Kehaosad ja privaatsus	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse)	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest
Kodu, pere, pere-traditsioonid	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet
Ametid	Nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid (nt õpetaja, arst)	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada
Eesti sümbolid ja kultuuri-traditsioonid	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning

	korral pühadega seotud tegevusi	mardipäev, laulu- või tantsupidu)	kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.
Erinevuste mõistmine	Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuri-traditsioone
Turvalisus ja abi kutsumine	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada
Tervis ja keskkond	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine)	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab
Hammaste tervis	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine)
Isiklik hügieen	Teeb hügieeni-toiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga	Teab vajalikke hügieeni-toiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel	Selgitab hügieeni-toimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeni-harjumusi iseseisvalt

Inimese mõju kesk-konnale: loodushoid ja säästev areng	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi)	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha
Kodukoha eripära ja loodus	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud)	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi jm), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri)
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaaegadega	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti)	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring
Loodusnähtused	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadega
Ohud seoses keskkonnaga	Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel)	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehis-keskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiiivrita)	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades

Liiklus	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust	Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda)	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades
Tervislik toitumine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks köögi- ja puuviljad on kasulikud.	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus)	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve
Tervise väärtustamine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus)	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist
Kiusamisvaba käitumine	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud	Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada
Raha	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse	Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist	Selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma)
Digiturvalisus	Nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks,	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt joonistamiseks, õppimiseks), nimetab mõningaid ohte digi-

	mõningaid ohtusid nende kasutamisel	võõrastele ei ütle oma nime)	keskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine)
Digivahendite kasutamine	Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskab neid hoida.	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid	Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepitud reegleid

Tabel 3.2. Eeldatavad tulemused valdkonnas *Keel ja kõne* vanuseti

Alavaldkonnad	3-4	4-5	5-6
Kirjalik kõne	Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirja pildis ära oma nime	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavamaid tähti	Määrab hääliku asukoha (lõpus, alguses, keskel) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänava-nimed, sildid)
	Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega	Kirjutab üksikuid talle tuttavamaid tähti ja oma nime	Oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu
Hääldamine	Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid	Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja

	häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne)	ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu	tuttava tähendusega sõnu
Sõnavara	Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahe- kuni kolme-sõnalisi lauseid	Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses	Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga)
Suhtlemine	Algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vesteldes vahetab muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?)	Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega
	Jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi	Jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval)	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu
	Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhisteile	Saab täiskasvanu abiga aru kuuldust ning oskab sellele sobivalt reageerida	Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata
	Püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil	Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades	Räägib oma tähelepanekutest ja kogemustest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt

	Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid)	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid	Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid
	Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme	Loeb peast liisusalme/ luuletusi	Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust

Tabel 3.2.1. Eesti keelt teise keelena kõneleva lapse eeldatavad tulemused vanuseti

3-4	4-5	5-6
Saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest	Saab aru lihtsamatest õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust	Saab aru õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega
Kordab järele lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt mängin palli, panen riidesse)	Kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks	Saab aru õppe- ja kasvatus-tegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil
Õpib täiskasvanu suunamisel, vajadusel viibete, žestide abil aru saama lihtsatest korraldustest, mis on igapäevategevustega seotud (nt hakkame sööma, läheme õue)	Saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele	Mõistab eesti keelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viipega
Õpib aru saama igapäevategevustega seotud küsimustest täiskasvanu toel	Saab aru igapäevategevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata	Saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone

Saab aru üksikutest viisakusväljenditest (tere, palun, aitäh)	Kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid	Kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel
Proovib hääldada täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu.	Hääldab täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu	Kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu
Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas ja tutvub eesti tähtedega (nt klotsidel, õppemängudes, „rääkivatel seintel”)	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirjapildis oma nime	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu
Matkib üksikute eestikeelsete tähtede kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega	Kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti	Kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime
Õpib täiskasvanu suunamisel üksikuid lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega	Kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi	Teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust

Tabel 3.3. Eeldatavad tulemused valdkonnas *Matemaatika* vanuseti

Alavaldkonnad	3-4	4-5	5-6
Hulga mõiste ja	Otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka	Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju)	Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.

võrdle- mine	Moodustab sarnaste tunnuste alusel paarid ja võrdleb neid	Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt	Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui ($>$), vähem kui ($<$) ja võrdselt ($=$)
Loenda- mine, numbrite tundmine ja arvuta- mine	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5-ni.	Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10-ni ja kirjutab neid näidise järgi	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu
	Mängib koos täiskasvanuga mängu, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng)	Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast ära võtmist vähem	Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab
	Kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada	Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast	Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“)
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid	Võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid	Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades
	Tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes	Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem” ja „raskem”	Seob rahasumma kogustega, oskab kokku arvutada lihtsamat summat (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter,

			kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega
	Tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike)	Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi
Geomeetri- lised kujudid ja mustrid	Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest	Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (kolm- ja nelinurk, ring), kirjeldab erinevate nelinurkade (ristkülik, ruut) sarnasusi ja erinevusi	Tutvub ruumiliste kujunditega (kera, kuup) ja märkab sarnasusi ning erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk)
	Jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp)	Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed)	Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel)
Orientee- rumine ajas	Kasutab täiskasvanu toel mõisteid: <i>eile, täna, homme</i>	Kasutab tuttavates olukordades mõisteid: <i>täna, eile, homme, enne, praegu</i>	Teab, kasutab ja eristab mõisteid: <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem, hiljem, noorem, vanem</i>
	Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm)	Nimetab ja kirjeldab täiskasvanu toel erinevaid aastaagu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega	Teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaagadega
	Kirjeldab aastaaga, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks)	Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud	Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt kalender, sünnipäevapuu)

	Märkab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga	Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleväl) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal	Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid (peal, all, ees, taga) igapäevastes mängudes ja tegevustes	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt	Määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal

Tabel 3.4. Eeldatavad tulemused valdkonnas *Kunst* vanuseti

3-4	4-5	5-6
Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult	Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada	Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt
Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi)	Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.	Oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte
Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel	Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada	Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt
Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte	Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta	Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust

Kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil	Kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel	Kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt
Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd	Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös	Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid
Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst	Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel	Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult
Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.	Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.	Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.
Tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga.	Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.	Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.

Tabel 3.5. Eeldatavad tulemused valdkonnas *Muusika vanuseti*

Alavaldkond	3-4	4-5	5-6
Laulmine ja muusika kuulamine	Huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike	Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos	Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält
	Tunneb rõõmu muusikapalast või kuulatavast laulust ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha)	Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu	Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada

	Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.	Eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas)	Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt)
Pillimäng	Mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi	Mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks	Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lauludele ja lasteriimidele, õige pilli-hoiu ja -mänguvõtetega. Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühtses tempos. Oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega
Muusikalis-rütmiline liikumine	Liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak)	Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada	Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaliste väljendusvahendite ja muusikaosade vaheldumise põhjal (dünaamika, register, tempo)
	Sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus koha-peal, poolkükk, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel	Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes	Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt hüpaksamm, liikumised paarilisega)
	Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest	Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu	Imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga

Tabel 3.6. Eeldatavad tulemused valdkonnas Liikumine vanuseti

3-4	4-5	5-6
Tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju	Tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge	Liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.
Teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi	Suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi	Suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestmataid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi
Teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi	Teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe)	Tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempo-vahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides
Suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid	Suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida keha-asendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm)	Suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal)
Suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel	Suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel	Suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia
Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes	Sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes	Sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes

(põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad)		
Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi	Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata	Sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata
Reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini)	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmi muutusel	Eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt
Nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, käimine jm) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm)	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.
Mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid	Mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–2 reeglit. Sportlike elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt	Mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades)
Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt	Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada)	Kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt)

LISA 4. LAPSE ARENGU JÄLGIMISE JA HINDAMISE DOKUMENTEERIMINE

Tabel 4.1. Üldoskuste vaatlusleht 1-3-aastastele lastele

Lapse nimi:		Vanus vaatluse ajal:	
Vaatleja:		Vaatluse periood/ kuupäev	
Oodatav käitumine/mängu ilming	Vanus	Märkused/ näited	
Mänguoskused			
Tunnetus- ja õpioskused			
Sotsiaalsed oskused			
Eneseregulatsiooni oskused			
Kokkuvõte			
Tugevused			
Arendamist vajavad oskused			

Tabel 4.2. 3-aastase lapse arengu kirjaliku kokkuvõtte kaart

Lapse nimi	
Lapse sünniaeg	
Lapse arengutulemused üldoskustes:	Kirjeldus
1) Mänguoskused	
2) Tunnetus- ja õpioskused	
3) Sotsiaalsed oskused	
4) Eneseregulatsioonioskused	
Kirjaliku kokkuvõtte koostaja	
Kuupäev	

Tabel 4.3. Lapse arengukaart (eeldatavate tulemuste põhjal vanuseti)

A - ei oska iseseisvalt		
B - pigem ei oska iseseisvalt		
C - Oskab täiskasvanu abiga		
D - Pigem oskab iseseisvalt		
E - Oskab iseseisvalt		
... -AASTANE		
Lapse nimi		
Lapse sünniaeg		
Lapse eeldatavad arengutulemused	Aeg ja hinnang	Täiendavad märkused
ÜLDOSKUSED		
Mänguoskused		
...		
Tunnetus- ja õpioskused		
Sotsiaalsed oskused		
Eneseregulatsioonioskused		
ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD		
Mina ja keskkond		
Keel ja kõne		
Eesti keel teise keelena		
Matemaatika		
Kunst		
Muusika		
Liikumine		

Tabel 4.4. Kirjalik kokkuvõte lapse arengust 4-6-aastasele lapsele

Lapse nimi	
Lapse sünniaeg	
Lapse arengutulemused üldoskustes	
Mänguoskused	
Tunnetus- ja õpioskused	
Sotsiaalsed oskused	
Eneseregulatsioonioskused	
Lapse arengutulemused õppe-ja kasvatustegevuse valdkondades:	
Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Eesti keel teise keelena	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	
Kirjaliku kokkuvõtte koostaja	
Kuupäev	

Tabel 4.5. Koolivalmiduskaart

KOOLIVALMIDUSKAART	
MÄRJAMAA VALD	
Lasteasutuse nimetus:	
Üldandmed lapse kohta	
Nimi	
Isikukood	
Eesti keelest erinev kodune keel (jah/ei)	
Lasteasutuses käidud aeg viimasel õppeaastal	
6-7-aastase lapse eeldatavad üldoskused	
Mänguoskused	
Tunnetus ja õpioskused	
Sotsiaalsed oskused	
Eneseregulatsioonioskused	
6-7-aastase lapse valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad arengutulemused	
Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	
Arvamus koolivalmiduse kohta	
(Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7. Põhihariduse kättesaadavus lõikest 4 tulenevalt täidetakse õppimiskohustuslikust east noorema lapse kooli õppima asumisel)	
Õpetajad (ees- ja perekonnanimi)	
Kuupäev:	

Tabel 4.6. Individuaalne arenduskava

ÜLDINFO:			
Lapse nimi:		Lapse vanus:	
Kodune keel(ed):		IAK avamise kuupäev:	
ANALÜÜS			
Millistes õppekava valdkondades on lapse arengutase eakohasest arengust oluliselt erinev? (täida need lahtrid mida on vaja, tugevad küljed esmalt ja siis arendamist vajavad)			
ÜLDOSKUSED, ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD			
Mänguoskused			
Tunnetus-ja õpioskused			
Sotsiaalsed oskused			
Eneseregulatsiooni oskused			
Keel ja kõne			
...			
Millistel tingimustel laps pingutab, mis teda toetab õppimisel?			
INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA			
ÜLDEESMÄRK (kuueks kuuks, valdkondade arv (1-3) allpool lähtub üldeesmärgist)			
TEGEVUSKAVA			
Valdkond:			
Valdkonna eesmärk (arendamist vajavate oskuste rühmad):			
Lapsele õpetatavad oskused (perioodi lõpus hinnatavad õpiväljundid):			
Valdkond:			
Valdkonna eesmärk (arendamist vajavate oskuste rühmad):			
Lapsele õpetatavad oskused (perioodi lõpus hinnatavad õpiväljundid):			
Valdkond:			
Valdkonna eesmärk (arendamist vajavate oskuste rühmad):			
Lapsele õpetatavad oskused (perioodi lõpus hinnatavad õpiväljundid):			
MÄRKUSED (milliseid kohandusi peate kasvukeskkonnas (rühmas, kodus) oluliseks IAK rakendamise perioodil?):			
VESTLUSED/ KOOSOLEKUD			
Kuupäev	Osalejad	Kokkuvõte/ soovitusel/ kokkulepped	
KOOSTAJAD:			

Tabel 4.7. Individuaalse arengu jälgimise kaart – IAJK

Lapse nimi		Sünniaeg	
Kodune keel		IAJK avamise kuupäev	
Lasteaias või -hoiurühmas alustamise aeg			
ÕPETAJA/ LAPSEHOIDJA HINNANG Arengutaseme eakohasusele		Toetust vajavad oskused/ soovitud/ arengusuunad	
ÜLDOSKUSED			
Tunnetus- ja õpioskused kirjeldus:			
Sotsiaalsed oskused kirjeldus:			
Eneseregulatsiooni oskused kirjeldus:			
Mänguoskused kirjeldus:			
VALDKONNAD			
Keel ja kõne* kirjeldus:			
...			

*täidab ainult õpetaja

Koostajad:

TUGISPETSIALISTIDE HINNANG			Soovitused/ettepanekud lapse arengu toetamiseks		
Erial:		Nimi:		Kuupäev:	
Erial:		Nimi:		Kuupäev:	

LASTEAIÄVÄLISED ANDMED (kõrvalabi vajaduse korral)	Soovitused/ettepanekud lapse arengu toetamiseks
+ Tervise seisund/puue kuupäev: kirjeldus:	
*Lasteaiaväline nõustamismeeskond kuupäev:	

*vajaduse korral

Kokkulepped vanemaga toe rakendamiseks: Kuupäev: Rühmas: Kodus: Tugispetsialistide teenused: Vahekokkuvõtte tegemise aeg:
Kokkuvõtte toe rakendamise kohta kuupäev:

IAJK sulgemise kuupäev või antud edasi (kuupäev, kontakt)